

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านข้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวบ้านข้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านข้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ได้สร้างขึ้นครอบคลุมเนื้อหาตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัย และการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ บ้านข้อย เจ้าหน้าที และผู้ประกอบการ เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำนวนทั้งสิ้น 105 ราย ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนบ้านข้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนบ้านข้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย พบว่าแขวงอุดมไชย เป็นแขวงที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ มีทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวในทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่เมืองแบง ยังมีความอุดมสมบูรณ์ในทางการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น น้ำตกตาดน้ำแฉ น้ำตกตาดอ้วน (น้ำตกตาด 20 วา) เป็นต้น ส่วนแหล่งท่องเที่ยวในทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดวาอาราม แหล่งร่องรอยในทางประวัติศาสตร์ ที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจ และสามารถนำเอาร่องรอยมาเล่าในทางการท่องเที่ยวได้ จากนั้นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น เทียวชมวัฒนธรรมชาวเผ่า ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะเป็นชาวเผ่าลื้อ โดยเฉพาะคือการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมชาวเผ่าลื้อที่บ้านข้อย ซึ่งเป็นบ้านวัฒนธรรม ที่มีความเข้มแข็งของชุมชน และยังคงความเป็นเอกลักษณ์ ของชุมชนท้องถิ่น เช่น การใช้ภาษา และ การแต่งกาย ที่เป็นเอกลักษณ์ที่มีความน่าสนใจสิ่งสำคัญคือบ้านข้อย ยังเป็นบ้านที่มีที่ตั้งตามแนวเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญเลขที่ 2 ได้แก่ เส้นทาง 2W (2 Wests) ที่เชื่อมโยงกับบรรดาแขวง และประเทศเพื่อนบ้าน เช่น แขวงไชยบูลิ หลวงพระบาง และ แขวงบ่อ

แก้ว ที่สำคัญยังเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จังหวัดน่าน (ประเทศไทย) และ เดียนเบียนฟู (ประเทศเวียดนาม) นอกจากนี้ยังเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศคือ เส้นทางเศรษฐกิจ R3A (Road of Thailand Laos China Asia)

จากนี้ผลการศึกษายังพบว่า บ้านฮ้อย เป็นบ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชมเผ่า ที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และการแต่งกาย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงได้กำหนดการจัดการท่องเที่ยวภายในออกเป็น 4 กลุ่มการผลิต เช่น กลุ่มการทอผ้า เข็มฝ้าย กลุ่มการจักสาน กลุ่มการผลิตเครื่องปั้นดินเผา และกลุ่มศิลป จึงเป็นบ้านที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน และเหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเป็นการกระจายรายได้ ออกสู่ภูมิภาคได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้สอดคล้องกับ นโยบายของรัฐบาล เข้าในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความผาสุกได้เป็นอย่างมาก

ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูลบ้านฮ้อย เมืองแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาคั้งนี้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เนื่องจากชุมชนบ้านฮ้อย เป็นบ้านท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม โดยกิจกรรมที่สนใจของนักท่องเที่ยวคือ การทอผ้า ซึ่งดำเนินการโดยเพศหญิงด้วยเหตุนี้ในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจึงเป็นหญิงมากกว่าชายที่มีอายุต่ำสุด 18 ปี และอายุสูงสุด 83 ปี ผู้ให้ข้อมูลมีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ย 1,375,047,619 กีบต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 50,000,000 กีบ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งได้ประกอบอาชีพการเกษตร ที่มีอาชีพคือการปลูกข้าวโพดเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้รายได้สูงมาก เมื่อเทียบกับรายได้ของผู้ให้ข้อมูลในส่วนอื่น ส่วนใหญ่ได้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคืออาชีพในการทอผ้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าอาชีพทุกอาชีพที่ได้มาอย่างถูกต้องของชุมชนจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวได้แต่จะส่งผลดีในทางการท่องเที่ยวชุมชนในการประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการนำมาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านฮ้อยได้ จากนี้คนในชุมชนจึงได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการให้บริการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการบริการ และกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพทางการท่องเที่ยวซึ่งส่งผลในการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในแต่ละปีด้วยเหตุนี้

การท่องเที่ยวชุมชนจึงต้องได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและมีความเหมาะสม

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านข้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลจากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน บ้านข้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.13) ผลการศึกษายังพบว่า การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.77) ส่วนของการมีส่วนร่วมในการวางแผนของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) ในส่วนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.34) จากนี้การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.84) โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน

การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.77) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อการเข้าร่วมประชุมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ที่พักแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักแรมในชุมชนในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมประชุมในการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาคือกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับปานกลาง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการค้นคิด ผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวชุมชนในระดับปานกลาง ในด้านการมีส่วนร่วมประชุมในการพิจารณากิจกรรมการแสดงเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การบายศรีในระดับปานกลาง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงผลตอบแทน หรือผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในระดับปานกลาง เนื่องด้วยสมาชิกส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหา และมีเพียงสมาชิกบางส่วนเท่านั้นที่รับทราบปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง จึงส่งผลให้มีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาในระดับปานกลาง แต่คนในชุมชนเป็นผู้ที่รู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องมีแนวทางในที่จะแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสมสำหรับชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นได้สอดคล้องกับ สันธู สโรบล และคณะ (2546: 12) ซึ่งได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวโดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ต่างๆ รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืน ผู้คนรุ่นลูกรุ่นหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน

การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อการเข้าร่วมในการวางแผนในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักแรมในชุมชนในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมประชุมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การทอผ้า การจักสาน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วม มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับปานกลาง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการวางแผน การผลิตสินค้าและบริการเพื่อที่จะตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวชุมชนในระดับปานกลาง ในด้านการมีส่วนร่วมวางแผนกิจกรรมการแสดง เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวเช่น การบายศรีในระดับปานกลาง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการ จัดสรร ผลตอบแทน หรือผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในระดับปานกลาง เนื่องด้วยการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนต่อกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นรองรับนักท่องเที่ยว และให้เกิดความหลากหลายในการท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยที่กล่าวมานั้น ได้สอดคล้องกับชนัญ วงษ์วิภาค (2545: (3)) ได้กล่าวว่า การวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน ต้องประสานความรู้ของผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องมีข้อตกลงร่วมกันของสิ่งที่ควรอนุรักษ์ และสิ่งที่อยากให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดลักษณะดังกล่าว การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้ 1) นักท่องเที่ยวต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ก่อนที่จะเดินทางไปยังจุดหมาย เพื่อช่วยให้เข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่อคติต่อผู้คนที่อยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 2) แบบแผนการดำรงชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ไม่ควรหยุดนิ่ง แต่ควรดำเนินอยู่ อย่างปกติ ที่กำลังเป็นอยู่ 3) เสนอให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าใจว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวในขณะนั้น คือรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง

การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามแผน

การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามแผนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในการดำเนินการตามแผนให้บริการด้านกิจกรรมต่างๆ เช่น ที่พักแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักแรมในในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับปานกลาง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อที่จะตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวชุมชนในระดับปานกลาง ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนดำเนินกิจกรรมการแสดง เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การบายศรีในระดับปานกลาง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการเข้าร่วมประชุมในการปฏิบัติตามแผนต่อกิจกรรมต่างๆต้องอยู่ในความรับผิดชอบของคนในชุมชนเพื่อให้อยู่ในความพร้อมไว้คอยบริการต่อนักท่องเที่ยวที่เกิดจากความพึงพอใจของชุมชนเข้าในการบริการแก่นักท่องเที่ยวซึ่งมีความสามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยที่กล่าวมานั้นได้สอดคล้องกับปธาน สุวรรณมงคล (2526: 72) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ลักษณะ เช่นกันคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการได้รับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.52) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการขายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักแรมในชุมชนในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับมาก ในส่วนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการผลิตสินค้าและบริการเพื่อที่จะตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวชุมชนในระดับมาก ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการแสดง เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การบายศรีในระดับมาก นอกจากนี้การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในระดับมาก เนื่องจากการมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์เป็นวิธีทางในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนจากการที่นำทรัพยากรของชุมชนเข้ามาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างมีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2547:

32) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงที่น่าจะหมายถึง การมีประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ และควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะสมาชิกของสังคม และได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวเอง

การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.84) ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลในด้านการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในการติดตามประเมินผลด้านการให้บริการ เช่น ที่พักแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาพักแรมในชุมชนในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลต่อกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับปานกลาง ในส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการผลิตสินค้า และบริการเพื่อที่จะตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวชุมชนในระดับปานกลาง ในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการแสดง เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การบายศรีในระดับปานกลาง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการประเมินความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง จากนั้นผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลในการเข้าร่วมประเมินต่อกิจกรรมต่างๆ และการให้บริการ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการเข้ามาใช้บริการของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านฮ้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านฮ้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านฮ้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และกลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากเจ้าหน้าที่ แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และ ท่องเที่ยว ผู้นำหมู่บ้าน รวมทั้งคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพการท่องเที่ยวชุมชน บ้านฮ้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยวิธีการ

สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม โดยใช้การแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนบ้านย้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านย้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าแขวงอุดมไชย เป็นแขวงที่อุดมไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น วัดพระเจ้าสิงคำ วัดพระเจ้าคำตัน เป็นต้น ส่วนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวชนเผ่า เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น การท่องเที่ยวชมชีวนานาภัณฑ์ การเดินป่า เทียน้ำตก เป็นต้น ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนท้องถิ่นที่สำคัญคือแขวงอุดมไชย ยังเป็นแขวงที่ประกอบไปด้วยโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะมีเส้นทางที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ เส้นทางเศรษฐกิจ เส้นทาง R3A ที่สามารถเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสะดวกสบาย เช่น เชียงของ (ประเทศไทย) เมืองหลา สาธารณรัฐประชาชนจีน และ เคียนเบียนฟู สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จึงส่งผลให้แขวงอุดมไชยกลายเป็นจุดแวะพักในการเดินทางตามแนวทางเศรษฐกิจดังกล่าว นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่าเมืองเบง ยังประกอบไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยว ธรรมชาติ เช่น น้ำตกตาดน้ำแฉ น้ำตกตาดน้ำ อ้วน (ตาด 20 วา) เป็นต้น การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ เช่น ความน่าสนใจ และความเป็นมาของชาติพันธุ์ ชาวเผ่า เป็นต้น และการท่องเที่ยววัฒนธรรม คือคนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม กล่าวคือ บ้านย้อย เป็นบ้านที่ตั้งอยู่ริบตามแนวเส้นทางเลขที่ 2W ซึ่งเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับอนุภาคพื้นแม่น้ำโขง เช่น จังหวัดน่าน ประเทศไทย และ เคียนเบียนฟู (สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม) ซึ่งบ้านย้อยได้ห่างจากเทศบาลแขวง 56 ตารางเมตรและเทศบาลเมืองเบง 7 ตารางเมตรประกอบ มี 135 ครัวเรือน 167 ครอบครัว มีประชากรทั้งสิ้น 682 คน หญิง 346 คน ชาย 336 คน รายได้เฉลี่ย 36,000,000 กีบ/คน/ปี (144,000 บาท หรือ 448 ดอลลาร์สหรัฐ) โดยส่วนใหญ่เป็นชาวเผ่าลื้อ และมีอาชีพหลักคือ การทำการเกษตร ได้แก่ปลูกพืชผัก และ ดันไม้กสิกรรมตามเนินเขา เช่น การปลูกข้าว ข้าวโพด โอบล้อมตามเนินเขาน้อยใหญ่ที่สามารถเห็นได้อย่างสุดสายตา ที่ประกอบอาชีพคือการผลิตเครื่องหัตถกรรม นอกจากนี้ ยังเป็นบ้านที่ได้รับประกาศเป็นบ้านวัฒนธรรม บ้านปลอดคคิ บ้านแบบอย่างสามสะอาด บ้านที่มีเศรษฐกิจ อุดมสมบูรณ์ และประกอบไปด้วยหุบเขาน้อยใหญ่เรียงต่อกันไปจากเหนือถึงใต้ จึงกลายเป็นบ้านที่มีแหล่งต้นกำเนิดของแม่น้ำ น้อยใหญ่ โดยคนในชุมชนเรียกกันว่าห้วยพุก โดยคนในชุมชนได้นำไปใช้ใช้ในการดำรงชีพ

ก่อนจะมีโครงการน้ำริน และชุมชนจำนวนหนึ่งยังใช้สายน้ำดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน สิ่งสำคัญคือพื้นที่ของบ้านย้อย ยังไม่ถูกทำลาย สถานที่ประวัติศาสตร์ และแหล่งธรรมชาติอื่นๆ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และเป็นบ้านที่สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนได้ เช่น บ้านห้วยล่อ บ้านท่ามื่น ที่มีแหล่งน้ำตกธรรมชาติ ได้แก่ตาดน้ำแฉ ส่วนบ้านห้วยล่อ มีน้ำตกตาดมุล และตาดห้วยล่อ (ตาด 20 วา) ซึ่งน้ำตกเหล่านี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่บ้านย้อย เนื่องจากบ้านย้อย เป็นท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า ที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และการแต่งกาย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงได้กำหนดการจัดการท่องเที่ยวภายในออกเป็น 4 กลุ่มการผลิตได้แก่ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย กลุ่มการจักสาน กลุ่มการผลิตเครื่องปั้นดินเผา และกลุ่มศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสรรค์ ยวงวิชัย (2541: 47) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และ วัฒนธรรม ประเพณี ที่สามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมได้ และสามารถแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทคือ 1. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 2. แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมในปัจจุบัน

ในขณะที่ผลการวิจัยของสุนทอน ไชสงคาม (2553: (3)) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านเกียดโจ้ง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ชุมชนบ้านเกียดโจ้ง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆ ผลสำเร็จและดำรงอยู่เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เห็นถึงคุณค่าความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการอนุรักษ์ และได้รับการท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำเกษตร และการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ประชาชนในชุมชนเริ่มตื่นตัวในการอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตั้งแต่หลัง การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2518 ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายป่าไม้ เจ้าหน้าที่ได้มีการอบรม ให้ความรู้กับผู้นำชุมชน และนำชุมชนเผยแพร่ความรู้ต่อประชาชน ให้มีจิตสำนึก และเกิดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อการท่องเที่ยว และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากร ผู้นำชุมชนจึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งข้างขึ้น ภูอาสา ชมป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เทียวชมบริเวณวัดภูอาสา เพราะบริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งวัตถุโบราณที่ได้เคารพนับถือสืบเนื่องกันมาแต่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ด้านปัญหาในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่าขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาพยาบาลช้าง แหล่งอาหารช้าง และการขาดการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินกิจกรรมของบ้าน

เกิดโจ่ง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง จำนวนช่างที่ใช้ในการท่องเที่ยวลดลง ค่าบริการท่องเที่ยวยังไม่มีเกณฑ์ที่เหมาะสม และขาดการวางแผนรับการท่องเที่ยว

กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านย้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านย้อย เมืองเบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13) เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวชุมชนจำเป็นต้องเอาใจใส่การร่วมมือจากคนในชุมชน ด้วยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนในชุมชนแต่เดิมจากนโยบายของรัฐบาลที่ได้เปิดโอกาสในการพัฒนาชุมชนให้ได้รอดพ้นจากความยากจน จึงได้เอาใจใส่และให้ความสำคัญของคนในชุมชนเข้ามามีบทบาททางการท่องเที่ยวด้วยการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยว และส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ให้ความสนใจมากที่สุด ดังนั้นการที่ให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล สอดคล้องกับ สินธุ์ สโรบล และคณะ (2546: 12) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมายถึงทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และ เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวโดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ต่างๆ รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืน ผู้คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น และสอดคล้องกับ ชีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2554: 147-157) ได้อธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ขั้นตอน 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยพื้นฐานของกระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งโดยหลักการแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญ 2) การจำแนกระดับความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมการจำแนกการมีส่วนร่วมขั้นตอนการมีส่วนร่วม แนวคิดของโคเฮน และอัทซอพ เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือจำแนกขั้นตอน หรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (decision making) ดังนี้ การดำเนินการ (implementation) ผลประโยชน์ (benefits) และการประเมินผล (evaluation) และ 3) การจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม โดยประเด็นอภิปรายดังนี้

การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน

การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนเห็นว่า การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของการท่องเที่ยวชุมชน โดยการรับผิดชอบของคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวได้ส่งผลดีต่อชุมชน ที่ร่วมกันสร้างกิจกรรมต่างๆ นอกนี้ยังร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ได้ตรงกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเห็นว่าบ้านย้อย เมืองเบงได้ร่วมกันจัดระบบการมีส่วนร่วมไว้เป็นอย่างดีเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น คือเรื่องการขัดแย้งในส่วนต่างๆ ของการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งทำให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถรับรู้ถึงปัญหา และร่วมกันแก้ไขให้ได้ตรงกันสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ พงณา สวนศรี (2546: 187) ได้ระบุว่าผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอกและสภาพปัญหาชุมชนตลอดจนมองแนวทางแก้ไขปัญหาได้แบบชัดเจน และมองกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่ง หรือกิจกรรมร่วมเชื่อมต่อกับการท่องเที่ยวอีกทั้งยังระบุอีกว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นในทำนองเดียวกันนั้น การที่ชุมชนมีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นการบริหารจัดการภายใต้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ที่ถือว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยวนั้นมีความเหมาะสม

จากนี้ผลการวิจัยยังเกี่ยวเนื่องด้วยผลการวิจัยของ นภค นพรัตน์ (2551: (3)) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอปลาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในประชาชนมีทัศนคติที่ดีปานกลางต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตระหนักถึงประโยชน์ที่รับต่อส่วนรวมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวมากพอสมควรในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยภายนอก ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และ ได้รับการชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้นำหมู่บ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนค่อนข้างมาก และมีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ในส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านการท่องเที่ยว และการได้รับการชักชวนจากบุคคล หรือหน่วยงานในภาครัฐ ภาคเอกชน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของประชาชนกว่าปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ ทัศนคติของประชาชนต่อการท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่จะได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และการตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาก ได้แก่ 1) ขาดการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ดี 2) แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ 3) สิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์เสื่อมโทรม 4) เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน

การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนต่อกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นรองรับนักท่องเที่ยวและให้เกิดความหลากหลายในการท่องเที่ยว ชุมชนที่สามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากชุมชนได้รับการแจ้งมาว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน จากนั้นชุมชนต้องได้วางแผนการเพื่อเตรียมความพร้อมไว้ต้อนรับให้ทัน โดยการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนต่อกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นรองรับนักท่องเที่ยว และให้เกิดความหลากหลายในการท่องเที่ยวชุมชนที่สามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชนัญ วงษ์วิภาค (2547: 47) ได้กล่าวว่า การวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน ต้องประสานความรู้ของผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องมีข้อตกลงร่วมกันของสิ่งที่ควรอนุรักษ์ และสิ่งที่อยากให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดลักษณะดังกล่าว การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้ 1) นักท่องเที่ยวต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ก่อนที่จะเดินทางไปยังจุดหมาย เพื่อช่วยให้เข้าใจความเป็นมาของวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่อคติต่อผู้คนที่อยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 2) แบบแผนการดำรงชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ไม่ควรหยุดนิ่ง แต่ควรดำเนินอยู่ อย่างปกติ ที่กำลังเป็นอยู่ และ 3) เสนอให้เห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าใจว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวในขณะนั้น คือรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง

จากนี้ผลการวิจัยยังเกี่ยวเนื่องด้วยผลการวิจัยของ อรอนงค์ ธรรมกุล (2539: (3)) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ กลไกสำคัญที่ให้สมาชิกขององค์ ชวาบ้านมีส่วนร่วม มีการเรียนรู้ มีความเชื่อ และมีอุดมการณ์ ได้แก่ ความผูกพันเป็นเครือญาติ ตลอดจนการมีผลประโยชน์ร่วมกับผู้นำและสมาชิกมีบทบาทร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการ พัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนสมาชิกองค์กรชวาบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน และการดำเนินการ และในการริเริ่มโครงการ

ใหม่ๆ ที่ช่วยพัฒนาอาชีพกลุ่มให้เพิ่มขึ้นอีก การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์นั้น ผู้เข้าร่วมนอกจากจะได้ผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การกู้เงินจากกองทุน และยังได้ความรู้จากการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาจากหมู่บ้าน สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และสรุปผล กิจกรรมที่องค์กรชาวบ้านร่วมกันปฏิบัติขึ้น คณะกรรมการแต่ละกลุ่มจะติดตามประเมินผล โดยการประชุมกลุ่มย่อยกันบ่อยครั้ง เพื่อการพิจารณาปัญหาหารือร่วมกัน ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลงจากการเข้าร่วม กิจกรรมการพัฒนาขององค์กรชาวบ้านคือ องค์กรมีความเข้าใจสถานภาพความมั่นคงของกลุ่ม ความรู้ถึงการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในกิจกรรมที่ทำให้กิจกรรมมีความต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของกลุ่มที่เกิดจากคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนา การมีความรับผิดชอบสูง สามารถสร้างพลังในการขอกิจกรรม หรือโครงการใหม่ๆ เข้าสู่หมู่บ้าน ได้อย่างมีศักดิ์ศรี การได้รับประโยชน์อย่างเป็นธรรม การมีอิสระในการบริการกิจกรรม โดยปราศจากการแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือองค์กรเอกชน และมีความเติบโตเข้มแข็งเช่น กองทุน

การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามแผน

การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามแผนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามแผนในระดับมาก โดยการเข้าร่วมประชุมในการปฏิบัติตามแผนต่อกิจกรรมต่างๆ ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของคนในชุมชนเพื่อให้อยู่ในความพร้อมไว้คอยบริการต่อ นักท่องเที่ยวให้เกิดจากความพึงพอใจของชุมชนเข้าในการบริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นความสามัคคีภายในชุมชนจึงสามารถเกิดผลสำเร็จได้ และส่วนผู้กลุ่มคนที่ไม่มาเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนบ้านย้อย เพราะออกไปทำงานรับจ้างในการปลูก พืช ซึ่งมีความสามารถตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับปธาน สุวรรณมงคล (2526:72) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ลักษณะ เช่นกัน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินการดำเนินงาน

จากนี้ผลการวิจัยยังเกี่ยวเนื่องด้วยผลการวิจัยของ ชำญชนก อินทะกุล (2554: (3)) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในกระบวนการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาตัดสินใจในรายประเด็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ร่วมในกระบวนการเสนอแนะทางแก้ไขรวมถึงตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาล, เวทีสาธารณะ ฯลฯ มากที่สุด ส่วนในกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการในรายประเด็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ร่วมในการเป็นคณะกรรมการในดำเนินการตามโครงการหรือ

กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมากที่สุด ส่วนในกระบวนกรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในราย ประเด็น พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมากที่สุด ส่วนในกระบวนกรมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลในรายประเด็น พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการหรือ กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล มากที่สุด สาเหตุของการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานของเทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 กระบวนกร เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรมีโอกาสได้รับผิชอบท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงเห็นว่าการแก้ไขปัญหาจะ ตรงความต้องการของประชาชนเนื่องจากเทศบาลจะได้รับฟังข้อเท็จจริงของปัญหาที่เกิดขึ้น และจะ ได้นำมาแก้ไขให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน อีกทั้งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และ สร้างความสามัคคีให้กับหมู่บ้าน อีกทั้งเห็นว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล และจะเป็นการพัฒนาหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น และสามารถ ทราบถึงขั้นตอนการทำงานของเทศบาลได้มากขึ้น ส่วนสาเหตุของการไม่เข้าไปมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 กระบวนกร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าห้วงระยะเวลาในการเข้ามีส่วนร่วมไปตรงกับเวลาทำงาน ไม่มีการหมายไว้ล่วงหน้า และสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม เช่น มีการแบ่งฝ่าย ทางการเมืองจึงทำให้ไม่เข้าร่วม และไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น และเห็นว่าไม่เข้าใจ ขั้นตอนการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ จึงไม่เข้าร่วม รวมทั้งไม่เข้าใจขั้นตอนการ ดำเนินงานของเทศบาลเนื่องจากการดำเนินงานมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และซับซ้อน

การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมใน ด้านการได้รับผลประโยชน์ เนื่องด้วยเป็น โอกาสได้รับผิชอบในชุมชนของตน ตามนโยบายของ รัฐบาลที่ได้ให้โอกาสในการช่วยเหลือคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งจะช่วย ให้คนในชุมชนสามารถหารายได้ หรือมีอาชีพเสริมด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ที่สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งช่วยกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนบ้านฮ้อย และจะดำเนินได้ตรง กับความต้องการของชุมชนเป็นหลักเพื่อที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ ข้อมูลในการมีส่วนร่วมด้านการได้รับผลประโยชน์อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมมาก โดยการเข้าร่วม ปฏิบัติตามแผนต่อกิจกรรมต่างๆ ทางกรท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นรองรับนักท่องเที่ยว และ ป้องกันการเกิดความขัดแย้งกับภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2547: 32) ได้ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงน่าจะหมายถึง การมีประชาชนหรือ

ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ และควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม และได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมของสถาบัน UNRISD (United Nations Research Institute for Social Development) และนักวิชาการทั้งหลายสามารถสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนโดยทั่วไปว่า คือการให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา หาสาเหตุปัญหา กำหนดวิธีแก้ไขปัญหา วางแผนแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยประชาชนเอง ไม่ใช่เป็นการกำหนดจากการนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เขาสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาอย่างแท้จริง และเป็นการสร้างสมรรถภาพ และความเชื่อมั่นในตนเองในการที่จะแก้ปัญหาของตนเองต่อไปเรื่อยๆ

จากนี้ผลการวิจัยยังเกี่ยวเนื่องด้วยผลการวิจัยของ อมรา อินทจักร (2550: (3)) ศึกษาเรื่องปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีดงเย็น ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวระบุว่าชุมชนมีจุดแข็งด้านเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชนเผ่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงทางวัฒนธรรม การแต่งกาย และภาษาพูด ส่วนเรื่องจุดอ่อน คือราคาของสินค้า และผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน และไม่มีการสร้างตราสัญลักษณ์ ซึ่งโอกาสที่สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวระบุคือ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการท่องเที่ยวชนเผ่าเพิ่มขึ้น รวมถึงอุปสรรค ได้แก่ การแข่งขันทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ อีกทั้งการกำหนดราคาของบริษัทนำเที่ยว และผู้ประกอบการไม่มีความแน่นอน การระบุตำแหน่งทางการตลาดของการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีดงเย็น พบว่า สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวระบุว่า การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนมีจุดแข็งทางด้านวิถีชีวิตชนเผ่าที่คงความเป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่มีชื่อเสียง ในขณะที่เดียวกันนั้นก็มีอุปสรรคเกิดขึ้นเช่นกันทั้งในเรื่องการแข่งขันทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ปัญหาความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจ ตลอดจนการท่องเที่ยวมีแนวทางการดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการคือ การขยายตัวสู่ตลาด และการเพิ่มบริการแก่ลูกค้า การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมของการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีดงเย็น พบว่าสมาชิกชมรมการท่องเที่ยว ได้ร่วมกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม คือ การส่งเสริมทางการตลาด การสร้างเครือข่ายพันธมิตร และประสานงานระหว่าง ผู้ประกอบการ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยว และ การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการ

ท่องเที่ยว และพบว่า การวางแผนการตลาดของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีดงเย็น พบว่า สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ โดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ ตลอดจนการดำเนินการตามกลยุทธ์ และแผนงานที่สมาชิกชมรมการท่องเที่ยวร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้การดำเนินการธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านศรีดงเย็น ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ นั้นประสบผลสำเร็จ รวมทั้งการดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการที่ชุมชนได้กำหนดแนวทางการดำเนินการไว้โดยอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ และสนับสนุน ตลอดจนการส่งเสริมเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล โดยการเข้าร่วมประเมินต่อกิจกรรมต่างๆ และการให้บริการ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการเข้ามาใช้บริการของนักท่องเที่ยว เนื่องจากจะนำมาเป็นการปรับปรุงในส่วนกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่มากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อยเนื่องจากว่าในกระบวนการนี้คนในชุมชนยังไม่มีควมสำนึกรู้ในด้านการประเมินผล แต่ส่วนใหญ่รู้เพียงแต่ทำให้คะแนนเสียงในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนด้วยเหตุนี้ผู้ให้ข้อมูลจึงคิดว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับซูวิทซ์ สิริเวชกุล (2544: 52-56) ได้สรุปการบรรยายของ Dr. Erik Holm Petersen ผู้เชี่ยวชาญพิเศษจากองค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) ที่กล่าวถึงหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนอันรวมถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวลักษณะนี้ได้แก่ การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (product sales) กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (cultural shows) กิจกรรมการท่องเที่ยวแคมป์ การจัดที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และที่พักแรมในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญกวม มิตรเมืองไชย (2549: (3)) ศึกษาเรื่องศักยภาพของบ้านปากหล้าที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเมืองหล้า แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ชุมชนบ้านปากหล้ามีทรัพยากรทางธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งได้แก่พื้นที่ป่าธรรมชาติและแหล่งน้ำในระบบนิเวศทางธรรมชาติที่มีลักษณะดั้งเดิม รวมทั้งวัฒนธรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ซึ่งนับว่ามีองค์ประกอบ

ท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้และจัดอยู่ในกลุ่มชั้น B นอกจากนี้ยังพบว่าศักยภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับน้อย ประเด็นที่สำคัญควรได้รับการปรับปรุงพัฒนา คือ การสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่ชุมชน การจัดรูปแบบเพื่อเรียนรู้ การให้มีป้ายแนะนำเส้นทาง ป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบของสิ่งแวดล้อม จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนประเด็นการกำจัดขยะการดูแล การสละเงินรายได้เข้ามาบำรุงรักษา การคุ้มครอง และการเข้าร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่าอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ในส่วนศักยภาพของประชาชนในการเข้าร่วมมามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยใช้เทคนิค AIC ในการดำเนินการระหว่างการจัดการประชุมปรึกษาหารือกับชาวบ้าน พบว่าชาวบ้านมีศักยภาพความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยร่วมมือจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีโครงสร้างที่ชัดเจน และทำแผนดำเนินงานในขั้นต่อไป และยังพบว่าประเด็นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และระบบสัญจรที่สำคัญที่ได้รับการปรับปรุงพัฒนา คือ สถานที่จอดรถ ทางเดินด้วยเท้า ทางเดินป่า ทางรถจักรยานมีความปลอดภัย และสามารถเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว ด้านสาธารณูปโภค/ สาธารณูปการ สถานที่กานให้บริการ สถานที่พักผ่อน การจัดการความปลอดภัย และป้ายสื่อความหมายพบว่าเป็นประเด็นที่สำคัญมากที่สุดที่ได้รับการก่อสร้าง ภาครัฐ เอกชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงให้การสนับสนุนงบประมาณหาแหล่งท่องเที่ยว และกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบริการท่องเที่ยว

ดังนั้นบ้านช้อย จึงต้องให้ความสำคัญกับและให้เป็นเอกภาพของการมีส่วนร่วม โดยให้คนในชุมชนได้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งยังเป็นการลดข้อขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ด้วยการจะช่วยกันตรวจสอบการทำงาน ร่วมกับคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ นอกนี้ยังร่วมกันสร้างความมั่นใจภายในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวบ้านช้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะเชิงนโยบาย ระดับปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาพลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้มีลักษณะที่โดดเด่นมากขึ้นด้วยการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
2. ภาครัฐควรมีนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้กลายเป็นท่องเที่ยวชุมชนแบบเครือข่ายท่องเที่ยวที่ครบวงจรการท่องเที่ยว
3. ภาครัฐควรสนับสนุนให้ชุมชนมีการร่วมมือกับบริษัทท่องเที่ยวให้มากกว่าเดิม เพื่อที่จะสร้างให้การท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้
4. เจ้าหน้าที่ แผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยวแขวงอุดมไซควรนำผลการวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านฮ้อย ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้

ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

1. ควรมีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาร่วมกันเพื่อปรับปรุง และแก้ไขแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ตลอดจนการระบุหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน
2. ควรสร้างศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวชุมชนไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อ และเข้ามาบริการในการเข้ามาชมกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนโดยตรง อีกทั้งควรมีเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ให้ชุมชนได้รู้จักมากยิ่งขึ้น
3. พัฒนาและปรับปรุงระบบสื่อความหมายให้มีความชัดเจน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสม และมีความพร้อมในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้ามาเยือนชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพัฒนาในด้านสถานที่ และชุมชนได้เป็นอย่างดี
4. ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และเปิดโอกาสให้เด็ก และเยาวชนเข้าร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น พนักงานนำเที่ยวท้องถิ่น การแสดงศิลปเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย

5. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านย้อย เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6. ควรมีการจัดทำข้อมูลท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านย้อย ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านทางวารสาร และเว็บไซต์ขององค์การบริหาร เมืองแบง เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งเป็นการพัฒนา และส่งเสริมการตลาด เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของชุมชน และเป็นที่ยอมรับได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวบ้านย้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรขยายพื้นที่การศึกษาไปยังชุมชนอื่นๆ ได้แก่ บ้านห้อยล่อ ท่าหมื่น และบ้านนาไล ซึ่งมีความแตกต่างในด้านพื้นที่ ซึ่งจะมีผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน และแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ควรพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้กลายเป็นท่องเที่ยวชุมชนแบบเครือข่ายท่องเที่ยวที่ครบวงจรการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน และแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับส่วนผสมทางการตลาดโดยใช้หลัก 4Ps 8Ps 9Ps และ 4Cs เพื่อให้ครอบคลุมตามหลักการทางการตลาด ซึ่งจะมีผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน และแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

4. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษากลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านย้อย เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งจะมีผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน และแผนกแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว เมืองแบง แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว